

Прибислав Симић. – Београд: Свети архијерејски синод Српске православне цркве, 1994 (Београд: Штампарија Српске патријаршије). – 418 с., [136] с. с таблама: илустр.: 24 с.

18. Традиции и особенности церковной архитектуры Украины [Электронный ресурс] // Офиц. Сайт Украинской православной церкви. – Режим доступа: <http://orthodox.org.ua/article/traditsii-i-osobnosti-tserkovnoi-arkhitektury-ukrainy>. – Дата доступа: 12.02.2019
19. Thousand Years of Christianity in Ukraine. Encyclopedic Chronology / Osep Zinkewych, Andrew Sorokowski. – NY-Baltimore-Toronto: Smoloskyp, 1988. – 280 p.
20. Ware, Kallistos. Eastern Christendom. // The Oxford History of Christianity / Edit. by J. McManners. – New York - Oxford: Oxford University Press, 1993. – P.131-166.
21. Whyte W. How Do Buildings Mean. Some Issues of Interpretation in the History of Architecture // History and Theory, Vol. 45, No. 2 (May, 2006), P. 154.

Клімов І. О. ПРОБЛЕМА ДІХОТОМІЇ ТРАДИЦІОНАЛІЗМА ТА НОВАТОРСТВА У ПРАКТИЦІ СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ ПРАВОСЛАВНИХ ХРАМІВ. Тема даного дослідження стосується проблематики сучасного православного храмубудування і обумовлена насущним відродженням інтересу до культурних і духовних цінностей, неухильно зростаючим інтересом архітекторів до історико-культурної спадщини, піднесенням ролі сакральної архітектури в Україні. У зв'язку з тривалою сімдесятирічною перервою в практиці зведення

храмів, до нинішнього часу при розвитку архітектурних інновацій та будівельних технологій позначився брак навичок і знань сакральної тематики. Сучасні архітектори намагаються піти від застиглих стереотипів і впроваджувати нові архітектурні стилі, технології і матеріали в жорсткі рамки усталених багатовікових традицій, шукають нові виразні засоби, образи, форми, символи, – іноді, трапляється, відходячи від канонічного змісту.

Ключові слова: сакральна архітектура, православний храм, канон, шаблон, стійка традиція, новаторство, семантика, образ, символ.

Klimov I.O. THE PROBLEM OF TRADITIONALISM AND INNOVATION DICHOTOMY IN CONTEMPORARY PRACTICE OF CHRISTIAN ORTHODOX SACRED ARCHITECTURE. The topic of this research concerns the issues of the modern construction of Christian Orthodox churches in connection with the urgent revival of interest in cultural and spiritual values, also with the steadily increasing interest of architects to the historical and cultural heritage, by the rise of the role of sacred architecture in Ukraine. Due to the long seventy-year break in the practice of building churches, by now with the development of architectural innovations and building technologies, there has been a lack of skills and knowledge of sacred subjects. Modern architects are trying to get away from frozen stereotypes and they introduce new architectural styles, technologies and materials into the rigid framework of established centuries-old traditions, looking for new expressive means, images, forms, symbols – sometimes it happens moving away from canonical semantic content.

Keywords: sacred architecture, Christian Orthodox cathedral, canon, pattern, stable tradition, innovation, semantics, image, symbol.

DOI: 10.29295/2311-7257-2019-95-1-50-57

УДК: 930.85: 911.375

Кушнарџова К. О.

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

(вул. Вознесеньський узвіз, 20, Київ, 04053, Україна; e-mail: biggreentractor@gmail.com;

ORCID [0000-0002-2785-0094](https://orcid.org/0000-0002-2785-0094)

ІДЕНТИЧНІСТЬ І СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ ЗНАЧЕННЯ ІСТОРИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА МІСТА

Стаття присвячена проблемі сучасного значення історичного середовища міста в соціальному вимірі, яка розглядається в контексті регенерації історичних містобудівних утворень. Досліджено емпіричне значення історичних архітектурних об'єктів для суспільства в аспекті формування сучасного середовища міста, розкрито філософське значення історичного середовища в контексті соціального міста.

НАУКОВИЙ ВІСНИК БУДІВНИЦТВА, Т. 95, №1, 2019

Ключові слова: історична забудова, історичне середовище міста, соціальний вимір, культурна спадщина, трансляційна функція, соціальна сфера, регенерація.

Вступ. Вивчення того, як спадщина сприяє почуттю місця і як взаємодія зі спадщиною може сприяти соціальній стійкості, є мало розкритою в літературних джерелах. Визначення проблеми причетності людини до місця дає змогу охарактеризувати лінію формування історичного середовища та визначати методи для їх доцільного збереження.

Питання значимості історичного середовища для сучасного суспільства є одночасно перебільшеним і знівельованим, обидві крайнощі негативно позначаються на існуванні пам'яток та проблемі сприйняття культурної спадщини суспільством. Постає проблема інформаційно-пізнавального та функціонально-утилітарного значення об'єктів історичної архітектури у вимірі їх збереження, а також встановлення ролі архітектурно-містобудівної спадщини в розвитку архітектури.

Пам'ятки архітектури в більшості випадків розглядаються, як високохудожній твір, створений у попередні історичні періоди, які мають переважно історико-культурну цінність, це зокрема зазначено в Законі «Про охорону культурної спадщини» України [6], а також в низці міжнародних хартій UNESCO та ICOMOS. Ця тема зустрічаються у поглядах Ю. Ранінського [11, 12] Т. Товстенко [13] та В. Тимофієнка [12], який надає термінологічну сферу для пам'яток архітектури. В свою чергу в пам'ятко-охоронних методиках наданих Є. Михайловським [8, 8], [9, 20-26] розглядається також мистецька та художня значущість пам'яток архітектури в ході зміни поглядів на методи реставрації, що виникали відповідно до появи архітектурно-стилістичних тенденцій часу. У А. Щенкова [16], М. Бевза, Є. Водзинського, С. Подьяпольського зустрічаються погляди на наукову, історичну, соціальну, естетичну, утилітарну та ін. цінність архітектурних пам'яток. Питання суспільної значущості та пам'яткової сутності розкриває Л. Прибега, який зокрема визначає «історичну значущість па-

м'яток архітектури в якості джерела історичної інформації для пізнання минувшини» [10, 39].

Враховуючи аспекти сприйняття архітектурних об'єктів суспільством, необхідним є розгляд питання спираючись на соціологію, зокрема, щодо ототожнення людини з середовищем життя. Питаннями впливу місця проживання на формування особистості людини займалися такі дослідники, як Ч. Кулі [1] Е. Еріксон, О.Конт, а також З. Баум [5], У. Бек, їх праці торкаються проблеми місця людської особистості в умовах глобалізації, та пристосування людини до різних умов життя.

Вивчення архітектурної спадщини через аспект соціальних відносин дозволяє розглядати її як елемент, що об'єднує ландшафт і культуру, рухоме та нерухоме, матеріальне та нематеріальне надбання людства, минуле і сьогодення, а також розширити теоретичне значення архітектурних об'єктів, що має практичне значення в ході правоохоронної діяльності.

Матеріали і методи досліджень. Методи дослідження, ґрунтуються на системному підході, із застосуванням аналізу емпіричних та теоретичних складових дослідження, який передбачає опрацювання філософських та архітектурно-теоретичних джерел, з'ясування актуального стану та проблематики питання. Для формування джерельної бази були залучені наукова література, сферу якої складає соціологія, філософія сприйняття та теорія архітектури, методика архітектурно-охоронної діяльності. Основними методами, застосованими у дослідженні є порівняльний та критичний аналіз.

В межах проблеми регенерації історичного середовища проведений аналіз натурних досліджень (стану схоронності) та перспектив відновлення життєздатності історичного середовища. Питання соціального значення пам'яток архітектури розглядалось на основі аналізу виявлених закономірностей форм людського пізнання, в умовах емпіричного сприйняття пам'яток архітектури.

Розробка вирішення проблеми передбачає емпіричну, комплексну оцінку співвідношення людина – середовище життя, людина - культура, людина - пам'ятка архітектури. Для висунення гіпотези, щодо ролі соціального фактору у питанні охорони архітектурного середовища міст, задля якої застосовано метод моделювання.

Результати дослідження. Пам'ятки, перш за все сприймаються візуальним чином, за рахунок матеріального об'єму пам'ятки, між тим, ландшафт на рівні з планувальною структурою та забудовою є стійкими елементами міста, які з плином часу зазнають найменших змін. Узгодженість міського середовища з ландшафтом вирізняє унікальність місця, що є важливою характеристикою для пам'яток архітектури, зокрема Ю. Ранінський наголошує на особливому значенні середовища у якому була створена окрема споруда або комплекс. Адже, за таких умов об'єкт найповніше передає закладені автором художні та функціональні характеристики [10]. Хоча слід враховувати показник змін структурі міста, яких набуває середовище під впливом трансформації потреб людини та плюралізму суспільства, стійкість природного ландшафту є визначальним для питання ідентичності місця. В свою чергу забудова є елементом міста, що має найбільш виражений характер, який надає чітке сприйняття та здатний відображати свою приналежність до певної епохи, з своєрідними особливостями.

Відповідно до суб'єкта, забудова та її середовище визначають «ідентичність місця», тобто місце в теперішньому часі, яким воно є. В соціальному плані компоненти міста містять постійні цінності, традиції, думки, звички, діяльність людини. Завдяки архітектурним об'єктам, незалежно від того, чи це пам'ятки архітектури, локальні споруди, рядова забудова, об'єкти інфраструктури, або визначні місця, вони дозволяють простежити ідеологічні, мистецькі, технологічні, соціальні особливості та зміни в суспільстві відповідно до конкретних часових проміжків. В свою чергу ідентичність або почуття місця може проявля-

тися через «звичайні», повсякденні для сучасного життя матеріальні об'єкти, притаманні конкретному місцю, а також через нематеріальне, культурне вираження: діалекту, музики, фестивалів дійств, інше. Ідентичність місця визначається через його тотожність до людини, відчуття людини належною або причетною до конкретного середовища.

При розгляді сучасного існування історичного середовища міста значення набувають закономірності процесів розвитку культури, а також питання минулого та сучасного сприйняття середовища. Створена з суто утилітарною метою забудова, з плином часу набуває здатності відображати спосіб та устрій життя в минулому, світосприйняття попередніх поколінь, стає символами їх культурної індивідуальності, саме в цьому значенні набуває необхідності бути збереженою. Історична спадщина архітектури пов'язана з великою кількістю історичних періодів, в які вона була створена та існувала і таким чином є втіленням розвитку людської культури, зв'язком минулого з сьогоденням, основою, на якій формується сучасний розвиток.

Однак, слід зазначити, що до кінця XIX ст. не існувало поняття «історичне середовище», також значення історичної архітектури не розглядалося в якості символічного показника культури. Суспільство не ставило за мету визначення ознак, які здатні відображати певний період, соціальних, культурних, мистецьких, інших характеристик, змін або подій; не встановлювало, які архітектурні об'єкти необхідно зберегти, а які замінити сучасними.

Визначення «історичного місця», «пам'яткового місця», «історичного міста» в міжнародному значенні з'явилося в середині XX ст. Зокрема, перше чітке визначення «історичної пам'ятки» оголошено на «Венеційській хартії», що проходила в 1964 р. у Венеції. Поняття «нерухома історична пам'ятка» поєднує, як окремий архітектурний твір, так і міське або сільське утворення, що засвідчує характерні ознаки певної цивілізації, певної фази розвитку або історичної події. Це поняття поширюється

не лише на визначні пам'ятки, а й на скромні зразки творчості, які набули з плином часу культурної значущості» [10, 334]. Фактично, до цього часу, міста з їх культурними, економічними, іншими центрами функціонували та розвивались без урахування такого показника, як історична цінність та значення архітектурних пам'яток або середовища. Питання збереження об'єктів архітектури, виникало здебільшого з огляду на утилітарні потреби населення, політико-управлінські та духовно-релігійні ідеології. Даний факт має деякі відмінності, з огляду на різноманітність думки і сприйняття, які підтримували населення в різних країнах світу.

З кінця XIX ст. розвитку набуває тенденція до усвідомлення історичної значимості об'єктів культурної спадщини, її здатності транслювати інформацію щодо свого

існування. Можна стверджувати, що під впливом культурної діяльності суспільства, яка здійснювалася на архітектурне середовище впродовж часу, дала йому можливість набутися культурно-пізнавальної функції (рис.1). Головною властивістю якої є не пряма трансляція інформації за рахунок сприйняття людиною візуального образу архітектурних об'єктів, а також наукового дослідження матеріальної субстанції та на шарувань, які отримали об'єкти або середовище за час свого існування. Тобто трансляційна функція історичного середовища визначається, як розгорнута в соціально-історичному часі і просторі передача соціального досвіду, що відбувається за рахунок сприйняття та осмислення матеріальної субстанції пам'ятки.

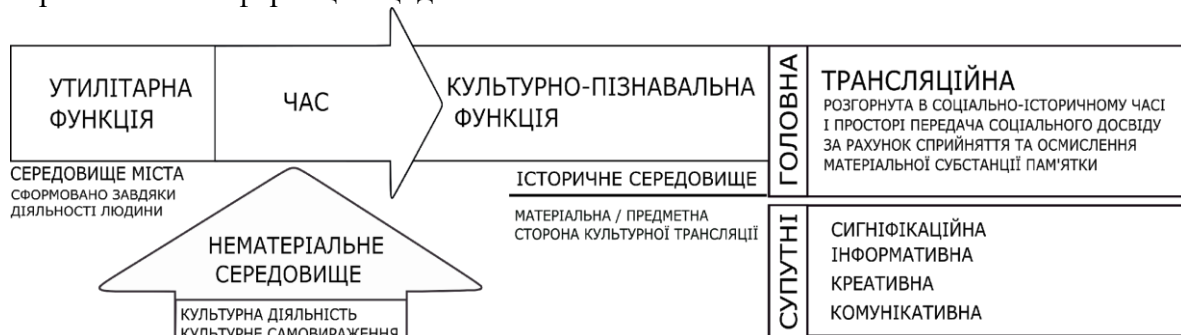

Рис. 1. Еволюція функціонального сприйняття та формування історичного середовища.

Досить влучно охарактеризував сучасність З. Бауман, визначивши її, як епоху не скільки в розвитку соціальної реальності, скільки свідомості [4]. На сьогодні історична забудова розглядається як суспільне надбання, для якого властива інформативно-пізнавальна функція, як матеріальне відображення культурного, політичного, економічного, технічного розвитку суспільства. Саме зміст, вкладений в матеріальний об'єкт надає йому змогу бути транслятором інформації та асоціації, а головне каталізатором для створення нових-варіацій поглядів. Історичне середовище як об'єкт, який передає суть, але не несе конкретного означення: звукового або словесного інформаційного ряду, формує простір для особистих варіації, в такому вимірі історичне середовище міста набуває сигніфікаційної, інформативної, креативної та комунікативної функції.

Людина перебуває у тісному зв'язку з середовищем існування, суспільство створює середовище життя на основі матеріального та соціального оточення, сприймає та інтерпретує створюючи його оновлений образ (рис. 2). Матеріальне оточення відображає інформацію, що зумовлює ряд стандартних реакцій, інтерпретованих відносно конкретного контексту, з одного боку створює їх собі самому, з іншого боку, в контексті часових змін, котрі несуть в собі ряд загально культурних стандартів та тенденцій часу. В середовищі, де немає достатньої кількості сучасних матеріальних об'єктів, людина часто відчуває себе відстороненим спостерігачем, що особливо характерне для середовища музейних комплексів. Так людина перебуваючи в історичних частинах міста, де немає сучасної архітектури, відчуває дискомфорт, тому що бачить недостатню кількість асоціацій з сучасним життям.

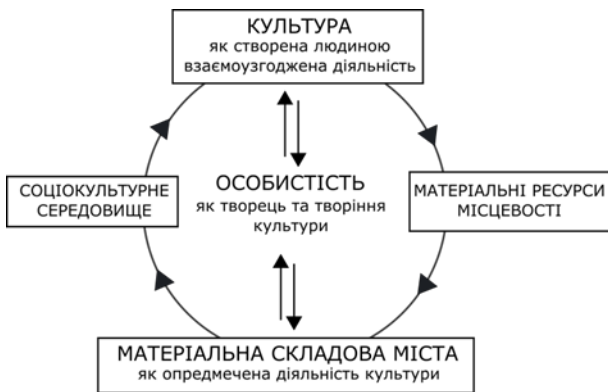

Рис.2. Циклічна взаємозалежність формативних елементів середовища життя та збереження його своєрідності, виникає за рахунок постійної взаємодії людини з матеріальним та соціокультурним середовищем на її основі виробляється структура для майбутніх перетворень середовища міста.

Світ та час є змінний, відповідно до них відбувається зміна матеріальних носіїв становлення суспільства і це є природним процесом розвитку. Однак в даний час існує помилкова тенденція до надання йому вузького функціонального призначення, яке не здатне сприяти постійній відвідуваності середовища місцевим населенням, в той час як воно потребує життєздатності та розвитку в більшій мірі завдяки населенню міста, ніж туристичним ресурсам.

В сучасному світі, коли пересування та інформація стали широко доступними, відбувається процес глобалізації та поступового змішування культури різних країн та націй; їх характеристики та ознаки, в повсякденному житті, більше не мають чітких окреслень. Людина потребує самовизначення, як через індивідуальні особливості своєї особистості, так і завдяки ознакам, що відіграють значення контексту, тобто її матеріального та вербального оточення. Значення набувають місце проживання, походження роду, національні та культурні ознаки. Отже, виникає необхідність збереження історичного середовища, як матеріального підтвердження індивідуальності суспільства та приналежності особи до громади, до конкретного поселення та місця.

Соціальне середовище є фундаментом формування ментальності людини, схожості національного характеру, емоційного,

релігійного аспектів світосприйняття, яке є результатом обмеженості міжособистісних зв'язків в територіальних межах та недостатнього обміну культурних надбань народів в минулому. Як висловився З. Фрейд національний характер - це конденсат історії народу [2] - збережена архітектура є точками фіксації найбільш важливих культурних, утилітарно-промислових, інших об'єктів конкретних періодів існування суспільства, таким чином збереженню піддаються лише найбільш характерні для певного періоду об'єкти архітектури.

На основі характерних об'єктів місцевості та ідеології населення відбувається збереження культурної спадкоємності. Багаторівневість пізнання є надзвичайно важливим та необхідним компонентом розвитку, однак необхідне не просто наслідування, створення нових інтерпретації характеристик середовища.

Наслідування своєрідності світосприйняття народів, яке призвело виникає метаболістична архітектура, в основу якої покладено ідею можливості перебудови та заміни частин об'єкта архітектури відповідно до потреб сучасного швидкоплинного розвитку, що частково походить від синтоїзму. В свою чергу, країни північної Європи, зокрема Великобританія, схиляються до доповнення існуючих споруд новими об'ємно-планувальними рішеннями задля більш ефективного їх використання, при цьому схиляючись до максимального збереження існуючих компонентів, навіть якщо декоративність цих елементів починає перевищувати функціональність.

Об'єкти історичної архітектури відіграють роль символів та знаків, до яких прикріплені неформальний інформаційний ряд, значно розширений відносно сучасних архітектурних об'єктів. Можна стверджувати, що матеріальні об'єкти і території не є пасивним, однак здатні здійснювати вплив на поведінку, самооцінку та власне світосприйняття. Взаємодія людини з матеріальним оточенням відбувається схоже до міжособистісних відносин. Люди здатні відчувати приязнь, ненависть або ностальгію до об'єктів, загального матеріального оточення, певних територій. При цьому люди

постійно визначають ролі та значення різних архітектурних об'єктів їх місце в соціальному житті, між тим архітектурний простір та манера його вирішення може відігравати роль направляючої у поведінці людини.

Для прикладу можна розглянути концепцію «дзеркального Я», засновану Ч. Кулі - людина створює свій образ шляхом прийняття реакцій та оцінки соціуму, так само первинна оцінка суспільством людини відбувається завдяки візуальному огляду, шляхом сприйняття не формальних ознак [1]. Зі свого боку Д. Мід розширив тему взаємин індивіда з середовищем розширивши його до сучасного виміру соціальних відносин [7].

Люди пов'язують себе з матеріальними речами і виражають свою сутність за їх допомогою, вони оточують себе з предметами, які підкреслюють та асоціюються з певними образами. Людина в наш час є сукупністю символів і знаків в загальній інформаційній системі, де кожен візуальний або аудиторний показник має складний ланцюг стереотипних ознак. Люди часто асоціюють себе з конкретними просторами перебування, таке протиставлення призводить до створення узагальненого образу, асоціативного ряду, який сприяє впорядкуванню навколишнього простору і себе в ньому.

Матеріальні об'єкти, розумове сприйняття та поведінкові реакції є взаємозалежні, загалом вони створюють конкретне соціальне середовище та несвідомі стереотипні образи, місце людини в соціальній структурі. Сучасна людина все сильніше потрапляє в рамки соціально-типових ролей, шаблонів поведінки. В свою чергу національне також призводить до певного асоціативного образу, стереотипного показника.

Людина визначає ступені означення матеріального. Так само, людина не є і не може бути чистим індивідом, на неї впливає та формує оточення, можливість переосмислювати отриману інформацію під своє Я дає можливість стверджувати, що людина є індивідом. З іншого боку, для вираження себе як індивіда людина не потребує переосмислення цілком усіх характеристик буття, а лише тих, що потребують вираження її власного потенціалу.

Є тенденція до втрати розуміння того, що історичний простір повинен функціонувати, як повноцінна частина міста. Без «живого» контакту людини з історичним середовищем воно втрачає свою своєрідність.

Поняття історичного розвитку місцевості має важливе значення у визначенні того, чи необхідно історичному простору регенерація за рахунок нових об'єктів або потрібне покращення стану існуючої забудови. Нові рішення повинні розглядати і відповідати пластам історії - привносити сучасне світосприйняття, нові доцільні та актуальні функціональні якості, здатні покращити життєздатність середовища.

Висновки. Проведення регенерації - це розуміння суті місця, характеристик які потрібно зберегти, підсилити та адаптувати до сучасних потреб, при цьому не створюючи якостей які б суперечили історично сформованому характеру середовища.

Вміщена в пам'ятки або історичну забудову інформація про їх існування є відмінною ознакою історичних об'єктів архітектури від сучасних. Матеріальне середовище життя має ключове значення у визначенні розвитку населення, у соціально-психологічних механізмах формування особистості людини, що виникають у взаємному зв'язку територій життя людини та ментальності суспільства.

Існування пам'яток архітектури часто зводиться до однієї мети, а саме до їх збереження. Така позиція може бути визначена як «існування завдяки збереженню», що є апіорі помилковою, з цієї точки зору, історична архітектура стає предметом мети, та перестає бути засобом для досягнення мети, тобто об'єктом що забезпечує утилітарні, наукові, пізнавальні, інші потреби населення. Архітектурним об'єктам необхідне «збереження завдяки використанню» лише за такої позиції можливе їх тривале життя. Існування безпосередньо пов'язане з застосуванням їх у суспільному житті, варіативність їх пристосування до сучасного життя може гарантувати їх збереження та ефектне функціонування.

Історичне середовище здатне тримати ефект «об'єкта для досягнення мети», за умови, якщо воно є частиною повсякденного життя населення, як утилітарного так і

культурного. На основі історичної спадщини формується відчуття ідентичності міста, сприяє визначенню особливостей міста та підтримує безперервність ідентичності у часі. Під час регенерації історичних об'єктів та середовища необхідно також розглядали трансляційну функцію архітектури, яка зокрема проявляється через образ або пізнаваність об'єкту. Тому є сенс у пошуку методів регенерації історичного середовища за яких воно зможе вміщувати одночасно історичний та сучасний архітектурний образ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Cooley C. Reflections Upon the Sociology of Herbert Spencer, / Charles Horton Cooley. // *American Journal of Sociology* 26, – 1921. – №26. – С. 129—145.
2. Freud S. Freud, Sigmund (1908-03; 1908d): Die kulturelle Sexualmoral und die moderne Nervosität / Sigmund Freud., 1908. – 143 с. – (Text in Werkausgabe). – (1908-03).
3. ICOMOS (International Council on Monument and Sites), 1964. International Congress of Architects and Technicians of Historic Monuments, Venice. Available from: <http://www.international.icomos.org/home.htm>.
4. Бауман З.. Етика постмодерну / Пер. з англ. Р.Зимовець, О.Юдін, Д.Король. - К.: Port-Royal, 2006. - 329 с. Див. зміст: Зигмунт Бауман. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Пер. з англ. І.Андрущенко, М.Винницький. - К.: Видавничий дім "Киево-Могилянська академія", 2008. - 109 с.
5. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / Пер. с англ.- М., 2004.-188с
6. Про охорону культурної спадщини (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 39, ст.333) Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>
7. Мид Дж. Г. Разум, Я и общество (Mind, Self, and Society) (1934)
8. Михайловский Е. В. Методика реставрации памятников архитектуры / под общ. ред. Е. В. Михайловского. – М.: Стройиздат, 1977. – 168 с.
9. Михайловский Е. В. Реставрация памятников архитектуры / Е. В. Михайловский. – Восстановление памятников культуры. – М.: Искусство, 1981. – С. 15-42.
10. Пам'яткознавство: правова охорона культурних надбань: зб. документів / упоряд.: Л. В. Прибега, М. М. Яковина, С. В. Оляніна, О. М. Міщенко. – К.: Інститут культурології, Академія мистецтв України, 2009. – 416 с.
11. Ранинский Ю.В. Памятники архитектуры и градостроительства. Реконструкция и модернизация зданий и комплексов. –М. : Высшая школа, 1988.
12. Тимофієнко В. Архітектура і монументальне мистецтво: Терміни та поняття / В. Тимофієнко. – К.: Інститут проблем сучасного мистецтва, 2002. – 472 с.
13. Товстенко Т. Д. Реконструкция исторической застройки городов / Т. Д. Товстенко. – К.: Будівельник, 1984. – 72 с.
14. Хабермас Ю. В поисках национальной идентичности. Философские и политические статьи.. – Донецк: Донбасс, 1999. – 252 с.
15. Хабермас Ю. В Философский дискурс о модерне = Der philosophische Diskurs der Moderne / Пер. с нем. М. М. Беляева. – М.: Весь Мир, 2003. – 416 с.
16. Щенков А. С. Современный облик памятников прошлого / А. С. Щенков, Т. Н. Вятчанина, И. Ю. Меркулова и др. – М.: Стройиздат, 1983. – С. 140-183.

Кушнарєва К. А. ИДЕНТИЧНОСТЬ И СОЦИАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЕ ЗНАЧЕНИЕ ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЫ ГОРОДА. Стаття посвящена проблеме современного значения исторической среды города в ее социальном измерении, вопрос рассматривается в контексте регенерации исторических градостроительных образований.

Ключевые слова: историческая застройка, историческая среда города, социальное измерение, культурное наследие, трансляционная функция, социальная сфера, регенерация.

Kushnarova K. A. IDENTITY AND SOCIO-CULTURAL VALUE OF THE HISTORICAL ENVIRONMENT OF THE CITY. The article is devoted to the problem of the modern significance of the historical environment of the city in its social dimension, the issue considered in the context of the regeneration of historical town planning. The mechanics of the city life are a product of people's perception and performative abilities at the physical contexts of the city where they act and interact; there for each space holds the specific ability and association for each person who contacts with it. The historic environment holds more layers of material structures such as landscape plan of the city, historical, cultural buildings, regular historical

buildings, and environment design that reflects information of the time of their existence and social lives. The positive impact of the historic environment depends on the social connections and that free activity and shared experiences bring people together in improvements of the city; the more social activities are in the historical areas, the bigger

possibility of their preservation and lives in a high level of life.

Keywords: historical development, the historical environment of the city, social dimension, cultural heritage, translational function, social sphere, regeneration.

DOI: 10.29295/2311-7257-2019-95-1-57-67
УДК 72.03+712

Ладигіна І. В., Дубіна Н. Г.

*Харківський національний університет будівництва та архітектури
(вул. Сумська, 40, Харків, 61002, e-mail: irina.lad.irina2017@gmail.com; orcid.org/0000-0001-8370-5783; orcid.org/0000-0002-0306-4144)*

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ЛАНДШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ В УКРАЇНІ

Ландшафтна архітектура в Україні в умовах сучасного етапу процесу урбанізації розвивається в руслі глобальних та європейських трендів з урахуванням національних традицій та особливостей. Розглядаються основні аспекти формування об'єктів ландшафтної архітектури на всіх ієрархічних рівнях містобудівних систем; із них виділяються найбільш знакові, що формують архітектурне середовище постіндустріального суспільства.

Ключові слова: постіндустріальне суспільство, ландшафтна архітектура, ієрархічна організація об'єктів ландшафтної архітектури, ландшафтне планування, ландшафтне проектування.

Вступ. Становлення незалежної української держави збігається за часом з таким глобальним явищем як вичерпаність індустріального суспільства та розвиток нових постіндустріальних соціально-економічних відносин. Зовнішні виклики, в таких умовах, покладаються та внутрішні наслідки розпаду Радянського Союзу (які проявляються як розрив економічних зв'язків, перехід до ринкових відносин, структурні зміни в господарському та промисловому комплексі, акцент на розвиток третинного та четвертинного секторів економіки, пріоритетне використання ІТ-технологій, тощо), що, з одного боку, ускладнює ситуацію, а, з другого, стимулює пошуки шляхів її вирішення в різних господарських сферах, в тому числі, збереженні та розвитку існуючих, й формуванні нових об'єктів ландшафтної архітектури в структурі міських систем.

Цьому сприяє реальна досить розвинена ієрархічно організована система розселення, що склалася на території України; а проблема раціонального використання

природних та створення штучних ландшафтів в урбанізованому середовищі, при їх включенні на відповідному рівні в системи розселення, набуває певної **актуальності**.

В європейських державах вже напрацьовано досить цікавий опит використання ландшафтного підходу для відновлення деградованих виробничих територій та створення нових типів ландшафтних об'єктів, що, в деякій мірі, може служити орієнтиром для розвитку ландшафтної архітектури в нашій державі з урахуванням регіональних особливостей України.

Мету дослідження, в таких умовах, становить аналіз стану, перспектив та основних тенденцій формування об'єктів ландшафтної архітектури на всіх ієрархічних рівнях міських систем в Україні.

Завдання дослідження полягають у виявленні передумов і проблем розвитку об'єктів ландшафтної архітектури в контексті їх містобудівної типології.

Результати дослідження. Закон України «Про Генеральну схему планування території України» (від 7 лютого 2002 року